

Sygn. akt I ACa 347/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Katarzyna Jakubowska - Pogorzelska (spr.)

Sędzia Beata Byszewska

Sędzia (del.) Dagmara Olczak - Dąbrowska

po rozpoznaniu w dniu 16 grudnia 2020 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa H. O. (1)

przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w Ł.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 11 marca 2020 r., sygn. akt XXIV C 175/17

1. oddala apelację;

2. zasądza od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz H. O. (1) kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Beata Byszewska Katarzyna Jakubowska - Pogorzelska Dagmara Olczak - Dąbrowska

Sygn. akt I ACa 347/20

UZASADNIENIE

Powódka H. O. (1) wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w Ł. Oddział w W. kwoty 553 187,42 zł, w tym: 94 990,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; 50 000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 marca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; 100 000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; 100 000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; 205 129,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; 3 068,42 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lutego 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,

dotąd dodatkowo wnosząc o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Pozwana (...) S.A. z siedzibą w Ł. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa.

Wyrokiem z dnia 11 marca 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od (...) S.A. z siedzibą w Ł. na rzecz H. O. (1) kwotę 550.119 zł. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 czerwca 2017r. do dnia zapłaty; oddalił powództwo w pozostałej części; ustalił, że koszty procesu ponosi w całości pozwana, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

12 października 2012 r. pomiędzy (...) S.A. w Ł. /dalej: (...) S.A./ a Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. /dalej: zobowiązany/ reprezentowaną przez H. O. (2) jako Prezesa Zarządu zawarta została umowa generalna o gwarancje ubezpieczeniowe Nr (...) (...), przedmiotem której było udzielenie przez (...) S.A. na wniosek zobowiązanego gwarancji ubezpieczeniowych: zapłaty wadium, należytego wykonania kontraktu oraz właściwego usunięcia wad i usterek - umowa zawarta została na czas określony, tj. do 11 października 2013 r. (§ 2 umowy); zabezpieczeniem roszczeń zwrotnych (...) S.A. miało być weksli in blanco poręczonych przez H. O. (2) i jego żonę H. O. (1), ustalając, że umowa obowiązuje do czasu zaspokojenia przez zobowiązanego wszelkich ewentualnych roszczeń (...) S.A. związanych z gwarancjami udzielonymi na jej podstawie (§ 7 umowy).

Deklaracją wekslową z 12 października 2012 r. H. O. (2) reprezentujący Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. złożył do dyspozycji (...) S.A. wystawiony przez niego weksel in blanco – 5 sztuk o nr: 31/10/2012, (...), (...), (...), (...), na zabezpieczenie zapłaty zobowiązań na rzecz (...) S.A. z tytułu gwarancji ubezpieczeniowych wystawionych przez towarzystwo w wykonaniu umowy o gwarancje ubezpieczeniowe Nr (...) /2012 z 12 października 2012 r. wyrażając zgodę na ich wypełnienie w każdym czasie w razie braku zapłaty kwoty odpowiadającej wypłaconym przez towarzystwo odszkodowaniom z tytułu wystawionych w tym okresie gwarancji. Na deklaracji wekslowej jako poręczycieli za wystawcę widniały podpisy H. O. (2) oraz H. O. (1) – ze wskazaniem, iż poręczają oni solidarnie za zapłatę weksla i wyrażają zgodę na uzupełnienie weksla przez (...) S.A. w sposób podany w niniejszej deklaracji; na rewersie każdego z wyżej wskazanych weksli widniał zapis ręczny o treści: „Poręczam H. O. (1) (...)”, „Poręczam H. O. (2) (...)”

W związku z zawarciem kolejnej umowy na sporządzenie dokumentacji projektowej w dniu 22 października 2013 r. pomiędzy (...) S.A. w Ł., a Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. reprezentowaną przez H. A. – prokurenta spółki, zawarta została umowa generalna o gwarancje ubezpieczeniowe Nr (...) (...), przedmiotem której było udzielenie przez (...) S.A. na wniosek zobowiązanego gwarancji ubezpieczeniowych: zapłaty wadium, należytego wykonania kontraktu oraz właściwego usunięcia wad i usterek, zwrotu zaliczki - umowa zawarta została na czas określony, tj. do 21 października 2014 r. (§ 2 umowy); jako zabezpieczenie roszczeń zwrotnych (...) S.A. ustalono weksel in blanco poręczony przez wspólników wraz z małżonkami w ilości 5 sztuk o nr: (...), (...), (...), (...), (...) wraz z deklaracją wystawcy i poręczyciela do weksla (§ 5 ust. 1 umowy); ustalając, że umowa obowiązuje do czasu zaspokojenia przez zobowiązanego wszelkich ewentualnych roszczeń (...) S.A. związanych z gwarancjami udzielonymi na jej podstawie (§ 7 umowy); wskazaną umową strony objęły także polisy i gwarancje ubezpieczeniowe wymienione w załączniku nr 1 do niniejszej umowy, w tym gwarancje i polisy ubezpieczeniowe, których beneficjentem był m. in. Instytut (...) (kontrakt nr (...); suma ubezpieczenia 300 000,00 zł) oraz Starostwo Powiatowe w L. (kontrakt nr (...); suma ubezpieczenia 100 000,00 zł) (§ 1 umowy).

Deklaracją wekslową z 22 października 2013 r. H. A. reprezentująca Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. złożyła do dyspozycji (...) S.A. wystawiony przez nią weksel in blanco – 5 sztuk o nr: (...), (...), (...), (...), (...), na zabezpieczenie zapłaty zobowiązań na rzecz (...) S.A. z tytułu gwarancji ubezpieczeniowych wystawionych przez towarzystwo w wykonaniu umowy o gwarancje ubezpieczeniowe Nr (...) (...) z 22 października 2013 r. wyrażając zgodę

na ich wypełnienie w każdym czasie w razie braku zapłaty kwoty odpowiadającej wypłaconym przez towarzystwo odszkodowaniom z tytułu wystawionych w tym okresie gwarancji. Na deklaracji wekslowej jako poręczycieli za wystawcę widniały podpisy H. O. (2) oraz H. O. (1) – ze wskazaniem, iż poręczają oni solidarnie za zapłatę weksla i wyrażają zgodę na uzupełnienie weksla przez (...) S.A. w sposób podany w niniejszej deklaracji; na rewersie każdego z wyżej wskazanych weksli widniał zapis ręczny o treści: „Poręczam H. O. (1) (...)”, „Poręczam H. O. (2) (...)”

24 maja 2013 r. pomiędzy Centrum Szkolenia Policji w L. a Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. zawarta została Umowa nr (...), której przedmiotem były roboty budowlane polegające na termomodernizacji i modernizacji centralnego ogrzewania budynków zlokalizowanych na terenie Centrum Szkolenia Policji w L., termomodernizacji i modernizacji centralnego ogrzewania budynku zlokalizowanego na terenie Zakładu (...) w S. oraz opracowania dokumentacji projektowej – 31 października 2013 r., celem zabezpieczenia należytego wykonania umowy, zawarte zostało ubezpieczenie, tj. gwarancja ubezpieczeniowa należytego wykonania kontraktu nr (...), z ustaleniem sumy ubezpieczenia na kwotę 243 600,00 zł.

Na skutek braku wykonania umowy zawartej pomiędzy Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. a Instytutem (...), do pozwanej spółki skierowane zostało roszczenie o wypłatę odszkodowania w kwocie 300 000,00 zł – (...) S.A. uznało swoją odpowiedzialność realizując roszczenie w wysokości wynikającej z umowy gwarancji ubezpieczeniowej z tytułu należytego wykonania kontraktu nr (...) (szkoda nr (...)), a 7 listopada 2014 r. wystąpiło do Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. z roszczeniem regresowym - pismem datowanym na 17 grudnia 2014 r. powódka została zawiadomiona o wypełnieniu weksla in blanco nr (...) złożonego jako zabezpieczenie zapłaty zobowiązań na rzecz (...) S.A. z tytułu gwarancji ubezpieczeniowych wystawionych w wykonaniu umowy generalnej o gwarancje ubezpieczeniowe nr (...)/(...)z dnia 12 października 2012 r. na sumę wekslową w wysokości **305 129,00 zł** obejmującą należność główną w wysokości 300 000,00 zł oraz odsetki w wysokości jak dla spłaty zobowiązań podatkowych w kwocie 5 129,00 zł tytułem szkody nr (...); analogiczne zawiadomienie zostało przesłane H. O. (2) oraz Przedsiębiorstwu (...) Sp. z o.o.

Na skutek braku wykonania umowy zawartej pomiędzy Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. a Centrum Szkolenia Policji w L., do pozwanej spółki skierowane zostało roszczenie o wypłatę odszkodowania w kwocie 243 600,00 zł – (...) S.A. uznało swoją odpowiedzialność realizując roszczenie w wysokości wynikającej z umowy gwarancji ubezpieczeniowej z tytułu należytego wykonania kontraktu nr (...) (szkoda nr (...)), a 2 grudnia 2014 r. wystąpiło do Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. z roszczeniem regresowym - pismem datowanym na 5 stycznia 2015 r. powódka została zawiadomiona o wypełnieniu weksla in blanco nr (...) złożonego jako zabezpieczenie zapłaty zobowiązań na rzecz (...) S.A. z tytułu gwarancji ubezpieczeniowych wystawionych w wykonaniu umowy generalnej o gwarancje ubezpieczeniowe nr (...)/2012 z dnia 12 października 2012 r. na sumę wekslową w wysokości 247 284,00 zł obejmującą należność główną w wysokości 243 600,00 zł oraz odsetki w wysokości jak dla spłaty zobowiązań podatkowych w kwocie 3 684,00 zł tytułem szkody nr (...); analogiczne zawiadomienie zostało przesłane H. O. (2) oraz Przedsiębiorstwu (...) Sp. z o.o.

W dniu 8 stycznia 2015 r. powódka otworzyła konto osobiste w (...) Bank (...) S.A. o nr: (...) (...) (...) oraz konto lokacyjne w (...) Bank (...) S.A. o nr: (...) 0000 0000 2729 (...), z kolei 21 września 2016 r. H. O. (1) zawarła z (...) Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. umowę rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego na mocy której zobowiązała się do prowadzenia rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego (...) bez G. (...) w walucie polskiej o nr: (...). Od 4 kwietnia 2014 r. małżonków H. O. (1) i H. O. (2) łączyła umowa majątkowa małżeńska o ustanowieniu rozdzielności majątkowej.

8 stycznia 2015 r. powódka – z należącego do niej rachunku bankowego – dokonała przelewu na rzecz pozwanej kwoty 205 129,00 zł tytułem: „H. O. (1) H. O. (2) spłata weksla nr sprawy: (...)”; 14 stycznia 2015 r. tytułem: „H. O. (1), H. O. (2) spłata weksla nr sprawy (...)” kwoty 100 000,00 zł, 26 stycznia 2015 r. tytułem: „H. O. (1), H. O. (2) nr sprawy (...)” kwoty 100 000,00 zł. W dniu 10 lutego 2015 r. z rachunku bankowego należącego do H. O. (2) na rzecz pozwanej dokonano przelewu na kwotę 3 068,42 zł tytułem: „zapłaty raty na poczet szkody (...) H. O. (1), H. O. (2), W. ul. (...)”

11 marca 2015 r. Departament Sekretariat Generalny (...) S.A. wystosowało wniosek o komisyjne zniszczenie weksli in blanco wskazując, że w związku z wygaśnięciem umowy generalnej nr (...) (...) z dnia 12 października 2012 r. oraz wszystkich gwarancji wystawionych w ramach jej obowiązywania wnioskuje się o zgodę na zniszczenie weksli własnych in blanco o nr (...), (...), (...), (...), (...) wraz z deklaracją wekslową, które stanowią zabezpieczenie wykonania umowy, dodatkowo informując, że w dniu 22 października 2013 r. podpisana została druga umowa o nr (...) (...) z zabezpieczeniem w postaci kolejnych 5 weksli, a z tej umowy w dalszym ciągu nie jest rozstrzygnięta przed sądem sprawa dot. gwarancji o nr (...) – w dniu 12 marca 2015 r. dokonano komisijnego zniszczenia weksli o nr (...), (...), (...), (...), (...) wraz z deklaracją wekslową, które stanowiły zabezpieczenie wykonania umowy nr (...) (...) z dnia 12 października 2012 r.

13 marca 2015 r. powódka dokonała – z należącego do niej rachunku bankowego – przelewu na rzecz pozwanej kwoty 50 000,00 zł tytułem: „H. O. (1), H. O. (2) nr sprawy: (...)”; 16 marca 2015 r. tytułem: „H. O. (1), H. O. (2) nr sprawy: (...)” kwoty 94 990,00 zł.

Powódka dokonując płatności na rzecz pozwanej spółki była przekonana, że związane są one z zawartą 22 października 2013 r. pomiędzy (...) S.A. w Ł. /dalej: (...) S.A./ a Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. umową generalną o gwarancje ubezpieczeniowe Nr (...) /2013 oraz deklaracją wekslową z dnia 22 października 2013 r. i wekslami o nr: (...), (...), (...), (...), (...).

17 marca 2015 r. Powiat (...) przed Sądem Okręgowym w Warszawie, III Wydział Cywilny wytoczył przeciwko (...) S.A. powództwo o zapłatę kwoty 188 950,00 zł, wskazując, że jest on beneficjentem gwarancji ubezpieczeniowej wystawionej przez (...) S.A. w której to zagwarantowała ona wypłatę określonej kwoty tytułem niewykonania lub nienależytego wykonania umowy łączącej Powiat (...) i Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w W. przez wykonawcę – 5 października 2015 r. H. i H. O. (1) zgłosili interwencję uboczną po stronie pozwanej, w zakresie interesu prawnego wskazując, że (...) S.A. przysługiwać będzie względem nich regres z tytułu braku środków spółki na zapłatę ewentualnie wypełnionego wcześniej wystawionego in blanco weksla, z kolei 13 października 2015 r. (...) S.A. złożyło wniosek o wezwanie do udziału w sprawie H. O. (2) oraz H. O. (1), jako podstawę zawiadomienia i wezwania do udziału w sprawie wskazując postanowienia umowy generalnej o gwarancje ubezpieczeniowe nr (...) /2012 z dnia 12 października 2012 r., na mocy której wystawione zostały i poręczone przez przypozwaną weksle własne z dnia 12 października 2012 r. na podstawie których (...) S.A. w stosunku do H. i H. O. (1) przysługuje roszczenie o zwrot wypłaconych przez (...) S.A. odszkodowań z tytułu gwarancji ubezpieczeniowej; po zapoznaniu się z wnioskiem o przypozwanie oraz dołączonymi do niego dokumentami powódka powzięła wątpliwość co do autentyczności podpisów naniesionych na deklaracji wekslowej i pięciu wekslach in blanco zabezpieczających umowę generalną o gwarancje ubezpieczeniowe nr (...) (...) z dnia 12 października 2012 r.

26 listopada 2015 r. powódka zleciła prywatną ekspertyzę kryminalistyczną dokumentów w postaci: kopii deklaracji wekslowej z 12 października 2012 r. oraz pięciu weksli o nr (...), (...), (...), (...), (...), a sporządzona na jej podstawie opinia eksperta z zakresu technicznych i klasycznych badań dokumentów wskazała, że odwzorowania odręcznych zapisów o brzmieniu „H. O. (1) (...)” oraz podpisu (...) widniejące na deklaracji wekslowej oraz odręcznych zapisów w brzmieniu „Poręczam H. O. (1) (...)” widniejących na rewersie ww. weksli nie zostały nakreślone przez H. O. (1).

13 grudnia 2016 r. powódka złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli, tj. zapłaty kwoty 553 187,42 zł, w tym: 94 990,00 zł dokonanej 16 marca 2015 r.; 50 000,00 zł dokonanej 13 marca 2015 r.; 100 000,00 zł dokonanej 26 stycznia 2015 r.; 100 000,00 zł dokonanej 14 stycznia 2015 r.; 205 129,00 zł dokonanej 8 stycznia 2015 r.; 3 069,42 zł dokonanej 10 lutego 2015 r. – wskazując, że u podstaw złożonego oświadczenia leży wprowadzenie w błąd co do autentyczności podpisów nakreślonych na wekslach, na podstawie których zostało naliczone zobowiązanie, dodając, że z dniem 14 grudnia 2015 r. z ekspertyzy kryminalistycznej dowiedziała się o sfałszowaniu podpisów stanowiących poręczenie wekslowe.

Powódka złożyła także zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa do Prokuratury Okręgowej w Łodzi – postanowieniem z dnia 31 października 2018 r. Prokurator Rejonowy Ł. umorzył śledztwo w sprawie mającego miejsce

w nieustalonym czasie nie później niż do dnia 12 października 2012 r. podrobienia weksli in blanco o nr (...), (...), (...), (...), (...) poprzez podrobienie podpisu H. O. (1) jako poręczyciela wobec niewykrycia sprawcy przestępstwa (pkt 1 postanowienia); umorzył śledztwo w sprawie mającego miejsce w dniu 17 grudnia 2014 r. i 5 stycznia 2015 r. wprowadzenia w błąd H. O. (1) do obowiązku spełnienia świadczenia jako poręczyciel weksla i doprowadzenia H. O. (1) do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 553 187,42 zł oraz mającego miejsce w dniu 9 października 2017 r. usiłowania doprowadzenia H. O. (1) do niekorzystnego rozporządzenia swoim mieniem w kwocie 192 056 zł wobec braku znamion czynu zabronionego (pkt 2 postanowienia) . Powołany w sprawie biegły z zakresu badań pismoznawczych w sporządzonej opinii wskazał, iż odwzorowania zapisów „Poręczam H. O. (1) (...)” oraz podpisów (...) występujących na kopii poręczeń wekslowych załączonych do każdego z weksli o nr (...), (...), (...), (...), (...) pochodzą od H. O. (1), z kolei nie można wykluczyć, że odwzorowania zapisów o treści „Poręczam H. O. (3) (...)” występujące na poręczeniach wekslowych załączonych do weksli o nr (...), (...), (...), (...), (...) pochodzą od H. A..

Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu badania pisma celem ustalenia autentyczności podpisów powódki nakreślonych na wekslach o nr: (...), (...), (...), (...), (...), 31/10/2012, (...), (...), (...), (...). Z opinii wynikało, że podpisy ręczne o brzmieniu (...) widniejące na dokumentach: deklaracja wekslowa z 22 października 2013 r., weksel o nr (...), weksel o nr (...), weksel o nr (...), weksel o nr (...) – były nakreślone przez H. O. (1), z kolei zapisy ręczne o brzmieniu (...) widniejące na dokumentach: deklaracja wekslowa z dnia 12 października 2012 r., weksel o nr (...), weksel o nr (...), weksel o nr (...), weksel o nr (...), weksel o nr (...) – nie były nakreślone przez H. O. (1).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o zgromadzone. dokumenty oraz przesłuchanie powódki. Sąd podzielił także ustalenia biegłego zawarte w opinii, uznając ją za wiarygodną. Sąd oddalił natomiast wniosek strony pozwanej o przesłuchanie świadków: M. A. oraz I. W., mając na uwadze, iż okoliczności zakreślone w tezie dowodowej nie były kwestionowane przez stronę powodową /protokół rozprawy z dnia 9 października 2017 r. – k. 240/.

Oceniając zasadność roszczenia powódki, Sąd Okręgowy odwołał się do treści art. 405 k.c. i art. 410 § 2 k.c. Sąd Okręgowy podkreślił, iż sam fakt spełnienia nienależnego świadczenia uzasadnia roszczenie o jego zwrot, bowiem w takim przypadku nie zachodzi potrzeba badania czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło osobę, na rzecz której zostało spełnione oraz czy majątek spełniającego świadczenie uległ zmniejszeniu, uzyskanie nienależnego świadczenia wypełnia bowiem przesłankę powstania wzbogacenia, a spełnienie tego świadczenia przesłankę zubożenia; z chwilą spełnienia świadczenia nienależnego powstaje roszczenie kondykcyjne, którego treścią jest obowiązek dokonania czynności faktycznej lub prawnej stanowiące świadczenie przeciwne do spełnionego.

Zdaniem Sądu Okręgowego, powódka, zawiadomiona (jako poręczyciel) o wypełnieniu weksli in blanco przez (...) S.A., dokonała na rzecz pozwanej spółki przelewów na łączną kwotę 553 187,42 zł, dokonując świadczenia na rzecz pozwanej spółki, do którego nie była zobowiązana.

Odpowiedzialność powódki, w odniesieniu do umowy generalnej o gwarancje ubezpieczeniowe Nr (...) (...) z dnia 12 października 2012 r., jak i umowy generalnej o gwarancje ubezpieczeniowe Nr (...) (...) z dnia 12 października 2013 r., wynikała jedynie z weksli, które, jak zostało udowodnione w sprawie, faktycznie nie zostały przez nią podpisane. Sąd Okręgowy wskazał, że podpis fałszywy nie zobowiązuje osoby, której podpis sfalszowano /art. 7 PrWeksl Bagińska 2018, wyd.7, Legalis/.

Sąd Okręgowy zauważył przy tym, że pismem datowanym na 17 grudnia 2014 r. powódka została zawiadomiona o wypełnieniu weksla in blanco nr(...) na sumę wekslową w wysokości 305 129,00 zł - tytułem szkody nr (...) (umowa generalna o gwarancje ubezpieczeniowe z 12 października 2012 r.), zaś pismem datowanym na 5 stycznia 2015 r. została ponownie zawiadomiona o wypełnieniu tego samego weksla in blanco nr (...), na sumę wekslową w wysokości 247 284,00 zł - tytułem szkody nr (...) (umowa generalna o gwarancje ubezpieczeniowe z 12 października 2013 r.). Tymczasem zapisy ręczne o brzmieniu (...) widniejące na wekslu o nr (...) i deklaracji wekslowej z dnia 12 października 2012 r. nie były nakreślone przez H. O. (1), co tym samym wyłącza odpowiedzialność powódki na ich podstawie.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji z powyższego wynika, że nie istniała żadna podstawa odpowiedzialności powódki zarówno w odniesieniu do umowy generalnej o gwarancje ubezpieczeniowe nr (...) /2012 z dnia 12 października 2012 r., jak i umowy generalnej o gwarancje ubezpieczeniowe nr (...) z dnia 12 października 2013 r – co jest równoznaczne z brakiem istnienia podstawy prawnej, która uzasadniałaby dokonanie przelewów. W ocenie Sądu brak było również możliwości potraktowania spełnionego przez powódkę względem pozwanej spółki świadczenia jako spełnienie świadczenia za osobę trzecią, gdyż powódka, dokonując zapłaty, chciała spłacić własny dług, nie cudzy; dokonując wpłat na rzecz pozwanej spółki była przekonana, że związane są one z zawartą 22 października 2013 r. umową generalną o gwarancje ubezpieczeniowe Nr (...) /2013 oraz deklaracją wekslową z dnia 22 października 2013 r. i wekslami o nr: (...), (...), (...), (...), (...).

Mając powyższe na uwadze – w ocenie Sądu Okręgowego – należało uznać, że strona powodowa wykonała świadczenie, do którego nie była zobowiązana i doszło do nienależnego świadczenia, które przejawiało się w formie nieistnienia zobowiązania (*condictio indebiti*), a w tak zaistniałej sytuacji ten kto otrzymał nienależne świadczenie, tj. pozwana spółka zobowiązany jest do jego zwrotu.

Powódce należy się więc zwrot wpłat których dokonała na rzecz pozwanej spółki, jednak zwrot nie powinien obejmować kwoty 3 068,42 zł, którą należy potraktować jako wpłata na poczet zobowiązania męża powódki.

Sąd Okręgowy podkreślił, że H. O. (2) – zgodnie z zasadą samodzielności podpisów i materialnej niezależności zobowiązań wekslowych (art. 7 Prawo wekslowe) - był zobowiązany do świadczenia, a przelew na kwotę 3 068,42 zł dokonany został z jego rachunku. Ponieważ przed 10 lutego 2015 r. małżonków łączyła umowa o rozdzielną majątkową, wpłatę na kwotę 3 068,42 zł należało potraktować jako spełnienie świadczenia męża powódki i co do tej kwoty powództwo oddalić.

Sąd Okręgowy, mając na względzie treść art. 455 k.c., oddalił także powództwo w zakresie odsetek za opóźnienie, gdyż te należą się dopiero od wezwania do zwrotu wpłaconych należności, a w aktach sprawy brak było takiego dowodu. Wezwanie do zwrotu należy wiązać z otrzymaniem przez pozwaną spółkę pozwu, co nastąpiło 25 maja 2017 r., a ustawowe odsetkami za opóźnienie należy liczyć po 7 dniach od daty otrzymania pozwu, tj. od dnia 2 czerwca 2017r.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Powyższy wyrok został zaskarżony w całości przez powoda. W apelacji powód zarzucił:

1. naruszenie przepisu art. 405 k.c. przez uznanie, że pozwany uzyskał korzyść majątkową bez podstawy prawnej kosztem powódki, podczas gdy zobowiązanie Spółki Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. do zwrotu kwot odpowiadających wysokości wypłaconych na rzecz beneficjentów gwarancji odszkodowań było bezsporne, a zobowiązanie powódki wynikające z poręczenia udzielonego do umowy Nr (...) zostało potwierdzone w toku procesu.

2. naruszenie przepisu art. 410 par. 2 k.c. przez uznanie, że powódka nie była zobowiązana do świadczenia na rzecz pozwanego z tytułu udzielonego poręczenia do umów o gwarancje ubezpieczeniowe w sytuacji, gdy powódka poręczyła zobowiązania Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. z tytułu roszczeń regresowych pozwanego objęte umową generalną Nr (...) z 22 października 2013 r, która przejęła wcześniejsze zobowiązania z umowy Nr (...) z 12 października 2012 r. i objęła je zabezpieczeniami złożonymi przez powódkę i jej męża H. O. (2)

3. naruszenie przepisu art. 410 par. 2 k.c. przez uznanie, że w przypadku gdy powódka nie była zobowiązana do świadczenia, bezpodstawnie wzbogaconym zobowiązanym do zwrotu kwoty 553.187,42 zł jest pozwany, podczas gdy podmiotem bezpodstawnie wzbogaconym w takiej sytuacji byłby dłużnik Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. oraz H. O. (2), gdyż to ich długi wygasły wobec spłaty zobowiązania przez powódkę.

4. błąd w ustaleniach faktycznych przez przyjęcie, że deklaracja wekslowa i weksle załączone do umowy generalnej Nr (...) z 22 października 2013 r nie zostały podpisane przez powódkę, podczas gdy sama powódka nie kwestionowała swoich podpisów złożonych na tych dokumentach, a z opinii biegłego z zakresu badań pismoznawczych wynika, że

odwzorowanie zapisów „Poręczam H. O. (1) oraz podpisów (...) na poręczeniach wekslowych i wekslach nr (...) złożonych do powołanej umowy generalnej z 22 października 2013 r. pochodzą od H. O. (1) ,

5. obrazę art. 233 par. 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i przyjęcie, że powódka dokonując poszczególnych wpłat chciała tylko spłacić własny dług, a nie uregulować zobowiązanie jakie z tytułu poręczenia ciążyło również na jej mężu H. O. (2), podczas gdy na dowodach przelewu wszystkich wpłat wnoszonych przez powódkę w okresie od 8 stycznia do 16 marca 2015 r. na łączną kwotę 553.187,42 zł wskazywała ona jako zobowiązanych zarówno siebie jak i swojego męża H. O. (2) a jako tytuł przelewu przytaczała oznaczenie nr szkody, z której zaspokaja one roszczenie regresowe,

6. naruszenie przepisu art. 227 k.p.c. w zw. żart. 217 k.p.c. poprzez

nieuzasadnione oddalenie wniosku dowodowego w przedmiocie przesłuchania świadków I. W. i M. A.

7. naruszenie przepisu art. 233 par. 1 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń faktycznych w zasadzie jedynie na podstawie twierdzeń i dowodów przedstawionych przez powoda, naruszając przy tym zasadę swobodnej oceny dowodów i brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, w szczególności przez nie uwzględnienie dowodu z oświadczeń powódki objętych treścią pism z dnia 8 i 29 stycznia 2015 r. (załączonych przez pozwanego do pisma z dnia 3 stycznia 2020 r.) z których jednoznacznie wynika, że powódka i jej małżonek H. O. (2) działali wspólnie spłacając zobowiązania z tytułu wystawionych przez (...) gwarancji ubezpieczeniowych dla Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o i przyjęcie, że powódka nie miała świadomości długów męża H. O. (2) ani woli ich spłaty, a także pisma z dnia 3 lutego 2020 r. złożonego powódce przez pozwanego na okoliczność sposobu rozliczenia wniesionych przez nią wpłat w łącznej kwocie 553.187,42 zł w związku ze złożonymi weksłami do drugiej umowy generalnej z dnia 22.10. 2013 r.

8. naruszenie przepisu art. 88 k.c. przez przyjęcie, że powódka skutecznie uchyliła się od skutków swojego oświadczenia woli polegającego na zapłacie kwoty roszczenia regresowego w wysokości łącznej 553.187,42 zł, podczas gdy nie zostały tu spełnione przesłanki powołanego przepisu np. co do czasu, w jakim od takiego błędu można się uchylić.

9. naruszenie przepisu art. 51 i nast. k.r i op. przez przyjęcie, że powódka nie mogła zaspokoić długu męża H. O. (2) z majątku odrębnego, podczas zaspokojenie wierzycieli z majątku odrębnego jednego ze współmałżonków dotyczy tylko wierzytelności powstałych po dacie ustanowienia odrębności ustrojowej w majątku małżonków i to przy założeniu, że wierzyciel został o tym powiadomiony , zaś w sprawie mamy do czynienia ze zobowiązaniem do zwrotu kwoty wypłaconego odszkodowania , które powstało przy poręczeniu złożonym do umowy generalnej z dnia 22 października 2013 r. tj przed datą ustanowienia odrębności majątkowej między małżonkami (akt notarialny 04 kwietnia 2014 r.),

Mając powyższe na uwadze pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa w całości i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Sądem I instancji, zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania odwoławczego wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy były prawidłowe i wystarczające do rozstrzygnięcia sprawy, zatem Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Na obecnym etapie postępowania nie zachodziła także potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego, zaś wnioski dowodowe pozwanego o przesłuchanie świadków I. W. i M. A. podlegały oddaleniu, jako że okoliczności, które miały być nimi stwierdzone nie były sporne.

Ponadto oddalenie wniosków dowodowych przez Sąd Okręgowy, uzasadniające zdaniem skarżącej zarzut naruszenia przepisu art. 227 k.p.c. w zw. żart. 217 k.p.c. nie mógł być uwzględniony z uwagi na brak zgłoszenia przez stronę

pozwana zastrzeżenia do protokołu rozprawy w trybie art. 162 k.p.c., zwłaszcza, że pozwany był przez cały tok postępowania reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika. Zgodnie z art. 162 § 2 k.p.c. stronie zastępowanej przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na to uchybienie w dalszym toku postępowania. Pozwany nie uprawdopodobnił, ażeby nie zgłosił zastrzeżeń bez swojej winy, co zgodnie z § 3 daje podstawę do nie stosowania rygoru z § 1.

Pozwany w ramach zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. kwestionował istnienie podstaw do ustalenia, że powódka dokonując poszczególnych wpłat chciała tylko spłacić własny dług, a nie uregulować zobowiązanie jakie z tytułu poręczenia ciążyło również na jej mężu H. O. (2), a nadto, że powódka i jej małżonek H. O. (2) działali wspólnie spłacając zobowiązania z tytułu wystawionych przez (...) gwarancji ubezpieczeniowych dla Przedsiębiorstw (...) Sp. z o.o i przyjęcie, że powódka nie miała świadomości długów męża H. O. (2) ani woli ich spłaty. Na poparcie swej tezy pozwany wskazał na tytuły przelewów, w których figurowały dane obojga małżonków, a także korespondencję kierowaną do pozwanego przez małżonków O. z której wynikało, że H. i H. O. (2) działali wspólnie, spłacając zobowiązania z tytułu wystawionych przez (...) gwarancji ubezpieczeniowych dla Przedsiębiorstw (...) Sp. z o.o., co zdaniem pozwanego podważało ustalenie Sądu Okręgowego, że powódka nie miała świadomości długów męża H. O. (2) ani woli ich spłaty. Wbrew wywodom strony skarżącej, wskazany przez nią materiał dowodowy nie podważa jednak ustaleń Sądu Okręgowego co do zamiaru powódki spłacenia własnego długu, zważywszy na dokonanie spłaty z odrębnego rachunku bankowego otwartego na nazwisko powódki po ustanowieniu rozdzielności majątkowej, ale przede wszystkim przez wzgląd na przeświadczenie powódki, iż dokonuje zapłaty z tytułu długu wynikającego z ważnego weksla in blanco wystawionego na zabezpieczenie roszczeń pozwanego z umowy generalnej o gwarancje ubezpieczeniowe zawartej w dniu 22 października 2013r., przedmiotem której było udzielenie przez (...) S.A. na wniosek zobowiązanego gwarancji ubezpieczeniowych: zapłaty wadium, należytego wykonania kontraktu oraz właściwego usunięcia wad i usterek, zwrotu zaliczki - umowa zawarta została na czas określony, tj. do 21 października 2014 r. (§ 2 umowy); Jako zabezpieczenie roszczeń zwrotnych (...) S.A. wystawiono 5 weksli in blanco poręczonych przez małżonków O. o nr: (...), (...), (...), (...), (...). Wprawdzie przelewy dokonywane przez powódkę każdorazowo w ramach tytułu płatności wskazywały dane obojga małżonków, tym niemniej powyższe dane poprzedzały dalszą informację co do spłaty weksla i numeru sprawy. Następujące po sobie polecenia przelewów zbiegały się w czasie z pismami kierowanymi przez małżonków O. do pozwanego co do możliwości ustalenia bardziej dogodnego dla dłużników harmonogramu spłaty, przy czym należy podkreślić, że wszystkie sporne płatności następowały w związku z zawiadomieniem powódki o wypełnieniu przez pozwanego weksla in blanco. Skoro powódka świadoma była tego, iż w dniu 22 października 2012r. wraz ze swym mężem poręczyła zapłatę 5 weksli in blanco wystawionych przez spółkę (...), to nie może budzić zdziwienia fakt, że reagując na wezwanie do zapłaty w związku z wypełnieniem weksli, uznawała, że dotyczy ono owych weksli, i nie kwestionowała odpowiedzialności zarówno swojej jak i męża z tego tytułu. Wobec wykazania przez powódkę w toku niniejszego procesu, iż w rzeczywistości dopiero w dniu 13 października 2013r. z treści doręzonego jej wniosku o przyzpoznanie w sprawie III C 615/15, powzięła informację o istnieniu weksli in blanco o numerach (...), w tym opatrzonego podrobionym podpisem powódki, nie można uznać, że wskazany przez nią we wcześniejszych przelewach tytuł płatności, odnosił się do zobowiązania wynikającego ze sfalszowanego weksla, o którym nie miała wiedzy. Skoro więc powódka była przekonana, że spłaca dług wynikający z weksla poręczonego przez siebie i męża w dniu 12 października 2012r., to wpisanie w tytułach przelewu także nazwiska męża nie oznacza bynajmniej, że potwierdziła ona tym samym istnienie zobowiązań z tytułu weksli wystawionych 22 października 2013r. Także dalsza korespondencja kierowana przez małżonków O. do pozwanego, w której nie kwestionują swej odpowiedzialności względem pozwanego, nie świadczy o tym, że intencją powódki było dokonanie spłaty z tytułu nieważnego zobowiązania. Wyprowadzanie przez pozwanego korzystnych dla siebie skutków z zapisów zawartych w tytułach płatności, nie znajduje więc uzasadnienia zarówno w zgromadzonych dowodach, jak i w zasadach logicznego rozumowania. Należy zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, który także w tym zakresie uznał zeznania powódki za wiarygodne, bowiem korespondowały one z pozostałym materiałem dowodowym i nie budziły wątpliwości. Zupełnie nieuprawnione były także wywody pozwanego, jakoby małżonkowie O. chcieli spłacać zobowiązania z tytułu wystawionych przez (...) gwarancji ubezpieczeniowych dla (...) sp. z o.o., skoro gwarancje te zostały wystawione na rzecz spółki, będącej wystawcą weksli stanowiących zabezpieczenie

umowy, zaś odpowiedzialność H. O. (2) oraz H. O. (1) mogła być rozpatrywana wyłącznie na płaszczyźnie ich odpowiedzialności jako poręczycieli wekslowych. Innej podstawy odpowiedzialności małżonków O. pozwany nawet nie uprawdopodobnił.

Pozwany w swej apelacji nie wykazał żadnych uchybień w ocenie dowodów, które czyniłby zarzut naruszenia art.233 k.p.c. uzasadnionym.

Nie można również zgodzić się ze skarżącym, jakoby Sąd Okręgowy dopuścił się błędu w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, że deklaracja wekslowa i weksle załączone do umowy generalnej Nr (...) z 22 października 2013 r nie zostały podpisane przez powódkę. Wbrew stanowisku skarżącego Sąd Okręgowy, opierając się w tym zakresie na opinii biegłego sądowego do spraw badania pisma ręcznego, prawidłowo ustalił, że podpisy na powyższych dokumentach pochodzą od powódki, w odróżnieniu od podpisów na wekslach numer nr(...), (...), (...), (...), (...), na których podpis powódki został podrobiony.

Sąd Okręgowy prawidłowo również ustalił, że w związku z zawarciem kolejnej umowy na sporządzenie dokumentacji projektowej w dniu 22 października 2013 r. pomiędzy (...) S.A. w Ł., a Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. reprezentowanym przez H. A. – prokurenta spółki, zawarta została umowa generalna o gwarancje ubezpieczeniowe Nr (...) /2013, przedmiotem której było udzielenie przez (...) S.A. na wniosek zobowiązanego gwarancji ubezpieczeniowych: zapłaty wadium, należytego wykonania kontraktu oraz właściwego usunięcia wad i usterek, zwrotu zaliczki - umowa zawarta została na czas określony, tj. do 21 października 2014 r. (§ 2 umowy); jako zabezpieczenie roszczeń zwrotnych (...) S.A. ustalono weksel in blanco poręczony przez wspólników wraz z małżonkami w ilości 5 sztuk o nr: (...), (...), (...), (...), (...) wraz z deklaracją wystawcy i poręczyciela do weksla (§ 5 ust. 1 umowy. Tym niemniej, nie budziło wątpliwości, że roszczenie pozwanego skierowane przeciwko H. O. (1), jak również zapłata dokonana przez H. O. (1) na rzecz pozwanego, nie wynikały z żadnego z powyższych weksli lecz z weksla in blanco o numerze nr (...), który został dwukrotnie przedstawiony do zapłaty powódce: po raz pierwszy pismem datowanym na 17 grudnia 2014 r. jako zabezpieczenie zapłaty zobowiązań na rzecz (...) S.A. z tytułu gwarancji ubezpieczeniowych wystawionych w wykonaniu umowy generalnej o gwarancje ubezpieczeniowe nr (...) /2012 z dnia 12 października 2012 r. na sumę wekslową w wysokości 305 129,00 zł tytułem szkody nr (...), a następnie pismem z dnia 5 stycznia 2015 r. jako zabezpieczenie zapłaty zobowiązań na rzecz (...) S.A. z tytułu gwarancji ubezpieczeniowych wystawionych w wykonaniu umowy generalnej o gwarancje ubezpieczeniowe nr (...) /2012 z dnia 12 października 2012 r. na sumę wekslową w wysokości 247 284,00 zł tytułem szkody nr (...).

Podzielając w całości ustalenia Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny, w oparciu o znajdujące się w aktach sprawy III C 615/15, a poświadczone przez ówczesnego pełnomocnika pozwanego kopie weksla numer (...), jak również mając na uwadze niekwestionowane twierdzenia pozwanego ubezpieczyciela (k. 234), ustalił dodatkowo, że wspomniany weksel in blanco o numerze(...) stanowiący podstawę zapłaty dokonanej przez H. O. (1), w rzeczywistości nie został nigdy przez pozwanego wypełniony i w takiej postaci został komisyjnie zniszczony w dniu 12 marca 2015r., co ma niebagatelne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, przesądzając o bezzasadności roszczenia pozwanego względem H. O. (1) o zapłatę kwoty wekslowej w wysokości 550 119 zł, a jednocześnie o zasadności powództwa wywiedzonego przez H. O. (1) przeciwko pozwanemu (...) S.A. w oparciu o przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu.

W prawidłowym ustalonym stanie faktycznym roszczenie H. O. (1) znajdowało podstawę prawną w przytoczonych przez Sąd Okręgowy przepisach art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

Przede wszystkim należało podkreślić, że zapłata przez powódkę kwoty dochodzonej pozwem w wysokości 553 187,42 zł miała na celu zaspokojenie wierzytelności wynikającej z poręczenia wekslowego dotyczącego weksla o nr (...). Wskazuje na to zarówno korespondencja prowadzona między stronami, jak również treść zawiadomień o wypełnieniu weksla oraz tytuły przelewów dokonywanych przez powódkę. Okoliczność ta nie była zresztą sporna między stronami. Odpowiedzialność powódki względem pozwanego wynikała wyłącznie z weksli i w wykonaniu tej podstawy doszło do spełnienia przez powódkę, przy czym z kwota 550 119 zł została zapłacona z majątku odrębnego H. O. (1). W toku postępowania, w związku z zakwestionowaniem przez powódkę ważności swoich podpisów na wekslu numer

31/10/2012 wystawionym jako zabezpieczenie umowy o gwarancje ubezpieczeniowe z dnia 12 października 2012., pozwany utrzymywał, że zapłata dokonana przez powódkę znajdowała podstawę prawną w wekslach wystawionych przy podpisaniu umowy z 22 października 2013r. i umowie o gwarancje ubezpieczeniowe zawartej pomiędzy pozwanym a spółką (...). Powyższe stanowisko jest oczywiście nietrafne. Nie ulega bowiem wątpliwości, że zapłata dokonana przez powódkę wynikała z zawiadomień o wypełnieniu weksla nr (...), datowanych na 17 grudnia 2014r. oraz 5 stycznia 2015r. Należy odrzucić odmienną interpretację prezentowaną przez pozwanego, która nie znajdowała odzwierciedlenia w materiale dowodowym sprawy i musiała być oceniona jako efekt przyjętej taktyki procesowej, polegającej na poszukiwaniu alternatywnych podstaw odpowiedzialności powódki za zapłatę kwoty, której zwrotu się obecnie domaga.

Opinia biegłego bez żadnych wątpliwości potwierdziła, że podpis (...) nakreślony pod wekslem numer (...) oraz deklaracji wekslowej z 12 października 2012r. nie pochodził od powódki, zatem nie może być mowy o powstaniu po stronie powódki ważnego zobowiązania z tytułu poręczenia wekslowego. W tym kontekście należy zatem przytoczyć przepis art. 7 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936r. prawo wekslowe (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 160), który stanowi, że jeżeli na wekslu znajdują się podpisy osób, niezdolnych do zaciągania zobowiązań wekslowych, podpisy fałszywe, podpisy osób nieistniejących albo podpisy, które z jakiegokolwiek innej przyczyny nie zobowiązują osób, które weksel podpisały lub których nazwiskiem weksel został podpisany, nie uchybia to ważności innych podpisów. W przepisie tym została wyrażona zasada samodzielności podpisów na wekslu, co oznacza, że jedynie ważny podpis kreuje odpowiedzialność wekslową osoby, która podpisała się na wekslu. Podpisy fałszywe nie zobowiązują określonych nimi osób. Wprawdzie wobec komisyjnego zniszczenia weksla przez pozwanego w dniu 12 marca 2015r., nie było możliwości zbadania oryginału dokumentu, tym niemniej za zgodne z oryginałem należało uznać dokumenty prywatne obejmujące kserokopie weksla nr(...) i dołączonej do niego deklaracji wekslowej, znajdujące się w aktach sprawy III C 615/15, które zostały poświadczone przez pełnomocnika ówczesnie reprezentującego (...)U. S.A.. Okoliczności te nie były także kwestionowane przez żadną ze stron niniejszego procesu, zaś wydanie opinii przez biegłego sądowego w zakresie wynikającym ze sformułowanej przez Sąd Okręgowy tezy dowodowej, okazało się możliwe. W sporządzonej opinii biegły sądowy w sposób jednoznaczny wykluczył, ażeby podpis na wekslu nr (...) został nakreślony przez powódkę. Tym samym nie może być mowy o powstaniu odpowiedzialności wekslowej H. O. (1) w związku z wystawieniem weksla o numerze nr (...)

Ponadto, uwzględniając treść tego weksla, znajdującego się w aktach III C 615/15, należy wskazać, że chodzi w tym wypadku o weksel in blanco w rozumieniu art. 10 prawa wekslowego, który nie został uzupełniony zgodnie z wymaganiami art. 1 prawa wekslowego, co zresztą zostało wprost przyznane przez stronę pozwaną w toku niniejszego postępowania (k. 234). Istotą weksla in blanco jest złożenie na nim podpisu z zamiarem zaciągnięcia zobowiązania wekslowego, z chwilą gdy weksel zostanie wypełniony. Z chwilą uzupełnienia weksla in blanco zgodnie z wolą wystawcy lub akceptanta i w sposób nadający mu cechy weksla własnego lub trasowanego staje się on wekslem. Jednakże zobowiązanie z poprawnie uzupełnionego weksla istnieje od chwili złożenia na nim podpisu a nie dopiero od chwili uzupełnienia weksla (por. wyrok SN z dnia 4 czerwca 2003 r., I CKN 434/01, LEX nr 137623; postanowienie SA w Poznaniu z 14 listopada 2003 r., II AKz 835/03, Wokanda 2004, nr 5, s. 43). Pomimo to, dopóki weksel in blanco nie zostanie uzupełniony w sposób nadający mu cechy weksla, osoby podpisane na wekslu in blanco nie mogą być traktowane jako zobowiązane wekslowo (por. wyrok SN z dnia 20 listopada 1930 r., Rw. III 1445/30, PS 1931, poz. 486). Wypełnienie weksla in blanco powinno nastąpić najpóźniej w chwili dochodzenia praw z weksla; nie można więc dochodzić praw z weksla niezupełnego (orzeczenie SN z dnia 19 grudnia 1962 r., 2 CR 1148/61, RPEiS 1964, s. 386).

Powyższa sytuacja oznacza, że weksel in blanco oznaczony numerem 31/12/2012, wobec tego, że nie został nigdy uzupełniony o elementy wymagane przez art. 1 prawa wekslowego, nie mógł stać się podstawą do skutecznego domagania się przez pozwanego zapłaty kwot wymienionych w zawiadomieniach o wypełnieniu weksla. Sytuacja ta nie uległa zmianie pomimo wystosowania przez pozwanego dwóch zawiadomień o wypełnieniu tego samego weksla w dniach 17 grudnia 2014r. oraz 5 stycznia 2015r. ze wskazaniem różnych kwot wekslowych. Okoliczność braku wypełnienia weksla stała się zapewne przyczyną, dla której żadne z zawiadomień kierowanych przez pozwanego do powódki nie zawierało załączników w postaci chociażby kopii wypełnionego weksla. Powyższe potwierdza zatem

wiarygodność zeznań powódki co do braku po jej stronie rozeznania w zakresie tego, który z weksli stał się w istocie podstawą wysuwanych pod jej adresem roszczeń przez pozwanego ubezpieczyciela. Mogła ona więc pozostawać w błędnym przeświadczeniu że spełnia świadczenie, do którego jest zobowiązana wraz z mężem w związku z wystawieniem weksli towarzyszących zawarciu umowy o gwarancje ubezpieczeniowe z dnia 22 października 2013r.

To wszystko sprawia, że roszczenia pozwanego względem powódki jako poręczyciela wekslowego z tytułu zobowiązania (...) Sp. z o.o., stwierdzonego wekslem nr (...) muszą być uznane za pozbawione zarówno podstawy faktycznej, jak i prawnej. Powódka bowiem nigdy nie stała się poręczycielem wekslowym z weksla nr(...), wobec czego nie miała obowiązku spełnienia na rzecz pozwanego świadczenia w wysokości 550 119 zł.

Skoro zaś powódka nie złożyła podpisu pod deklaracją wekslową ani pod wekslem, z którego swoje roszczenia wywodził pozwany, to nie można twierdzić, że wyraziła ona zgodę na zaciągnięcie zobowiązania wekslowego przez męża, z którym pozostawała w tamtym czasie we wspólności majątkowej, z uwagi na zawarcie przez małżonków umowy o rozdzielnosci majątkowej w dniu 4 kwietnia 2014r. Brak potwierdzenia przez powódkę czynności przekraczający zwykły zarząd majątkiem wspólnym podjętych przez męża H. O. (2) polegających na zaciągnięciu zobowiązania wekslowego, oznacza że także H. O. (2) nie zaciągnął skutecznego zobowiązania wekslowego względem pozwanego. Czynność zobowiązująca do zapłaty kwoty wynikającej z zabezpieczenia roszczeń pozwanego opiekujących na kwotę kilkuset tysięcy złotych stanowiła czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu, wymagającą z mocy art. 36 § 2 k.r.i.o. zgody współmałżonka. Zgodnie z tym przepisem każdy z małżonków może samodzielnie zarządzać majątkiem wspólnym, chyba że przepisy poniższe stanowią inaczej. Wykonywanie zarządu obejmuje czynności, które dotyczą przedmiotów majątkowych należących do majątku wspólnego, w tym czynności zmierzające do zachowania tego majątku. k.r.i.o. zgody współmałżonka. Jak zatem wynika ze zdania drugiego art. 36 § 2 k.r.o. do dokonania czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu potrzebna jest zgoda drugiego małżonka wyrażona w formie wymaganej dla danej czynności prawnej. Ważność umowy przekraczającej zakres zwykłego zarządu zależy od potwierdzenia jej przez współmałżonka, który jednak nie staje się przez to stroną tej umowy. W doktrynie i orzecznictwie dość zgodnie przyjmuje się, że jest to umowa niezupełna (kulejąca), charakteryzująca się tym, że brak zgody drugiego małżonka nie powoduje ani jej nieważności bezwzględnej, ani nieważności względnej, skutkuje natomiast powstaniem stanu bezskuteczności zawieszony do chwili potwierdzenia albo odmowy potwierdzenia (art. 37 § 1 i 2 k.r.o.). Nie ulega wątpliwości, że H. O. (1) w żaden sposób nie wyraziła zgody na zaciągnięcie przez męża zobowiązania wekslowego z weksla, na którym jej podpis został sfalszowany, bowiem do czasu ujawnienia tego weksla w postępowaniu o sygn. III C 615/15, nie miała nawet świadomości jego istnienia.

Tym samym argumentacja pozwanego, jakoby powódka, dokonując kolejnych spłat, w istocie spłacała nie własny dług lecz dług męża, także musi być uznana za chybioną, a zarówno ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, jak i przytoczona argumentacja prawna zasługuje na aprobatę.

W ramach zarzutu dotyczącego naruszenia art. 51 k.r.i.o., który odnosi się do odrębności majątku nabytego przed umową małżeńską i po jej zawarciu, pozwany wywodził, że Sąd Okręgowy błędnie przyjął, iż powódka nie mogła zaspokoić długu męża H. O. (2) z majątku odrębnego, podczas gdy mamy do czynienia ze zobowiązaniem do zwrotu kwoty wypłaconego odszkodowania, które powstało przy poręczeniu złożonym do umowy generalnej z dnia 22 października 2013 r. tj. przed datą ustanowienia odrębności majątkowej między małżonkami (akt notarialny 04 kwietnia 2014 r.). Odnosząc się do tego zarzutu, raz jeszcze należy podkreślić, że zapłata dokonana przez powódkę miała związek z wystawieniem weksla o numerze (...). Wola powódki w tym zakresie nie może budzić wątpliwości. W związku z powyższym nie zasługuje na akceptację twierdzenie pozwanego, że zapłata znajdowała w istocie podstawę prawną w innej umowie i wystawionym na jej zabezpieczenie wekslu.

Należy podzielić stanowisko Sądu Okręgowego, że brak było również możliwości potraktowania spełnionego przez powódkę względem pozwanej spółki świadczenia jako spełnienie świadczenia za osobę trzecią, gdyż powódka, dokonując zapłaty była przekonana, że związane są one z zawartą 22 października 2013 r. umową generalną o gwarancje ubezpieczeniowe Nr (...)(...) oraz deklaracją wekslową z dnia 22 października 2013 r. i wekslami o nr: (...), (...), (...), (...).

Odnosząc się z kolei do argumentacji pozwanego, iż wskazana wyżej umowa generalna z dnia 22 października 2013r., przedmiotem której było udzielenie przez (...) S.A. na wniosek zobowiązanego gwarancji ubezpieczeniowych zapłaty wadium, należytego wykonania kontraktu oraz usunięcia wad i usterek, zwrotu zaliczki, obejmowała także gwarancje z wcześniejszej umowy generalnej zawartej dnia 12 października 2012r. nie może mieć istotnego znaczenia w niniejszej sprawie, bowiem przedmiotem żądania powódki są świadczenia, które spełniała ona z tytułu zobowiązania wekslowego, które w istocie nie istniało, a stanowisko pozwanego sprowadzające się do poszukiwania alternatywnego tytułu prawnego do zapłaty przez powódkę kwoty 550 119 zł jest oczywiście chybione.

W świetle powyższego, zarzuty dotyczące naruszenia przywołanych w apelacji przepisów prawa materialnego nie znajdowały usprawiedliwienia, zaś apelacja okazała się w całości bezzasadna, wobec czego podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Beata Byszewska Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Dagmara Olczak-Dąbrowska